

concurrentibus requisitis, illum postponere qui in concursu perfectior in scientia fuerit inventus. Et ideo ab ipsis non erit semper attendendus examinis rigor; cum possit contingere, aliquem virum sapientiorem esse moribus, et vita improbiorem; in quo casu vitæ probitas est semper præferenda, ut res magis intrinseca statui ecclesiastico. Id etiam constat ex S. Concilii C., et talis est mens etiam Constitutionum Apostolicarum.

371. Quid (quæres) si quis inter concurrentes rejectus, atque posthabitus putet sibi iniustitiam fuisse irrogatam? poteritne iste a iudicio Episcopi appellare? R. Poterit non electus appellare a tali electione ad Metropolitanum: vel si eligens sit Metropolitanus, ad Ordinarium viciniorem. Ita Pius V: sed appellatio intra decem dies a collatione Parochiæ est interponenda. Ceterum præterquamquod ad votum appellantis causa resolvi difficile potest, cum iudicium non sit tantum super doctrina; hæc appellatio impedire nullimode potest aut suspendere, quominus relatio examinatorum, ac Episcopi electio, et approbatio executionem habeat, ut loquitur Tridentinum¹.

Si tamen aliquis de patroni iudicio conqueratur, et Episcopus inquirendo dissentiat a iudicio patroni ipsius, tunc appellatio datur etiam in suspensivo, non tantum in devolutivo (N).

372. Q. 3. Quid est reservatio et quomodo inducta?

R. Reservationis vocabulo intelligitur jus quod romanus Pontifex sibi ipsi tribuit circa Beneficia, ut ea ipse solus conferre possit certis in casibus, quæ ceteroquin essent liberæ collationis. Beneficia hæc appellantur reservata vel affecta, quasi nempe apostolicæ Sedi addicta; affecta, si in iis conferendis se miscuit seu manus apposuit Pontifex per aliquod speciale factum; reservata, quorum collatio Pontifici expresse in iure jam est reservata. Comuni tamen usu primi et secundi generis Beneficia reservata dicuntur².

Mirum profecto quanta sententiarum diversitate inter Canonistas hac super re fuerit disputatum! Nos pro veritate certantes, quæ eadem semper est, affirmamus: 1. Pontificem tanquam caput totius Ecclesiæ et supremum honorum Ecclesiasticorum dispensatorem posse certa Beneficia certis

¹ Plurimi casus in quibus appellatio non habet effectum devolutivum, numerantur a Benedicto XIV, Constit. *Ad militantis Ecclesiæ* 1742. — V. Ferraris, v^o *Appellatio*.

² Ep. VIII, LXXIX et LXXX, l. I; col. 495, 565, etc.

Clericis conferre in omnibus Diocesisibus; cum id Ecclesiæ universæ necessitas vel utilitas postulat. Eo iure inter ceteros usus est S. Gregorius M. quem suspicari certo non licet jus alienum invasisse; 2. ad honorem etiam apostolicæ Sedi debitum pertinere, ut quandoque inferiores Antistites patiantur Clericos quosdam, licet sibi non subditos, ex Papæ liberalitate Beneficio aliquo in Diocesi sua donari; 3. romani Pontificis munus esse, ut Antistitum omnium excessus cohibeat, defectus suppleat et culpas corrigat et emendet; si quando non idoneos ad beneficia elegerint¹.

Reservationes huiusmodi continentur tum in corpore juris canonici, in Extravagantibus, in Bullis, quæ omnia perpetuam habent vim; tum in regulis Cancellariæ apostolicæ, quæ quidem regulæ, mortuo Pontifice cessant, non tamen in omnibus; sed a novo electo Pontifice Romæ debitum modis statim promulgantur, et ex tunc incipiunt obligare ubique, nisi iis per Concordata derogatum sit. Imo observat Devoti, quod per obitum Pontificis tantum reservata esse desinunt Beneficia quæ continentur Regula nona, quæ scilicet respicit Beneficia quæ vacant in mensibus Papæ reservatis². Verum hæc etiam Beneficia ut recte ab Episcopo conferantur expedienda est collatio, vacua Sede apostolica; nam electo Pontifice confirmatisque regulis, amittit Episcopus conferendi facultatem.

Attamen reservatio per se non obtinet nec supponitur in Beneficiis juris-patronatus laicalis et mixti; at hoc non obest, ut si talia Beneficia vacant apud Sedem, scilicet per obitum in Curia vel in loco vicino,

¹ V. Devoti, *Inst. can.*, l. I. — Pichler, *In l. III de cr.*, t. V. — Biner, *De iure beneficii*. — Thomasinus, *Vetus et nova Ecclesiæ disciplina*, pars II — Gerdil, *In Comment. a Just. Febronio in suam retractationem*, animadversio 31. — Zaccaria, *Antifebronio vindicato*, diss. vii.

² Quod ut intelligatur notandum, reservationes alias esse certas, et est, quando ante mortem beneficiati jam constat Beneficium ab ipso possessum esse reservatum; alias incertas, quando reservatio pendet ab eventu futuro et incerto qui non nisi ab ipsa beneficiati morte certus fit. Porro reservationes certæ semper obtinent, etiamsi inductæ a regulis Cancellariæ, et vacet Sedes romana; non item incertæ. Sed incerta reservatio ex regulis Cancellariæ una tantum est, quæ scilicet respicit menses papales, ut supra; ergo, etc. Tres præcipuæ sunt Cancellariæ regulæ quæ ob maximam quam præferunt utilitatem, semper obtinent, etiam mortuo Pontifice, nempe regula xix *De viginti*, xx *De idiomate*, xxx *De verisimili notitia*. Rigantius et Marenco.

Pontifex ea Beneficia conferat, modo tamen non sint juris patronatus regii¹ (0).

373. Q. 4. Quid de collatione Beneficiorum facta jure devolutionis?

R. Si ii, ad quos pertinet, non provident Beneficiis minoribus vacantibus infra tempus definitum (id est intra quatuor menses a notitia vacationis, si agatur de patronato laicali; intra menses sex, si agatur de patronato mixto vel ecclesiastico), jus Beneficium conferendi pro ea vice ad alium devolvitur, videlicet de patronis ad Episcopum, de Episcopo ad Metropolitanum, de hoc ad Papam in quo tamen jus sistit, quin ad alium fiat devolutio². — Elapso tempore utili ad conferendum, per se loquendo non amplius valet collatio postea facta ab illo qui conferre distulit, etsi ille cujus favore devolutio facta est, Beneficium nondum contulerit; nam differendo jure suo cadit pro ea vice.

Attamen communi usu receptum videtur ut adhuc sustineatur collatio si fiat, antequam qui jure devolutionis gaudet, eo utatur: præstat sane ut quoad citius potest, unumquodque ecclesiasticum munus suum habeat rectorem, qui adnexa ministeria adimpleat³.

CAPUT TERTIUM

DE BENEFICIATORUM QUALITATIBUS, JURIBUS ET ONERIBUS

374. Q. 1. Quænam esse debent dotes Beneficiati?

R. Beneficia non sunt conferenda nisi personis idoneis

¹ V. Rigantius, *In Reg. 1 et XLII. Pratica legale* quoad Reg. Pedemontanum, t. IX, p. II.

² Cap. II, *De concess. prælendæ*. Negligente Episcopo, ex Lateranensi Concilio, non illico ad Metropolitanum, sed primum ad Capitulum cathedralis Ecclesiæ fit devolutio; at contrarius usus invaluit. V. Marengo, Berardi, Garcias, etc.

³ Non curreret tempus pro patrono, si collator ageret in remotis, si esset

atque dignis, quæ scilicet præ se ferant conditiones seu qualitates a sacris canonibus requisitas. Quæ præcipuæ hisce versibus exprimi possunt:

*Sit probus ac edoctus, cælebs vivat, et ætas,
Legitimus, tonsus, sistens, nulloque potitus.*

Oportet nempe ut eligendus ad Beneficium sit:

1. *Probus*, seu honestis moribus: hinc merito repellitur improbus, facinorosus, irregularis, censuratus, simoniacus, infamis, hæreticus et ejus fautor, ut constat ex variis textibus juris⁴.

2. *Doctus*, seu ut scientia polleat, quæ quidem ex Tridentino diversa est pro diversa Beneficiorum qualitate⁵. Huc referri potest regula 20 Cancellariæ, quæ statuit provisionem Beneficii curati nullam esse, si provisus non intelligat et intelligibiliter loqui nesciat idioma loci; sane nequit populo curam gerere, qui ejus linguam ignorat. Item huc respicit hodierna disciplina, qua statuitur, ut quædam Beneficia concedi nequeant nisi iis qui sint laurea vel licentia donati⁵.

3. *Cælebs*; nam ex jure canonico conjugatus admitti non potest: et collatio facta ei qui matrimonio junctus est, invalida existit. Imo si Clericus in minoribus Ordinibus constitutus

legitime impeditus, si obtineat temporis prorogationem. Ferraris, *vº Beneficium*. art. 5.

⁴ Vid. supra, *De irregularitate*.

² Cap. II, dist. XXXVI *De temp. ordin.*, in 6. — V. Tridentinum, sess. VII, c. III, de R. It. m. *Analecta juris Pont.* an. 1837: Discipline de l'Église, etc.

⁵ Nempe ex moderna disciplina quæ ita explicat Tridentinum, sess. XXII, cap. II; sess. XXIII, cap. IV et XIV; sess. XXIV, cap. XII, de R., non nisi doctoribus vel licentiatibus in Theologia aut jure Canonico concedi possunt Beneficia quæ primam dignitatem adnexam habent in Ecclesiis cathedralibus, et etiam in Ecclesiis collegiatis, si tamen istæ sint insignes (ex Bouix, Scarfontonio et Ferraris, *vº Insignis*); quæ ideo Beneficia censentur vacare ipso jure, post annum ab eorum possessione, si ea conditio non sit verificata vel a R. Pontifice dispensata. Si tamen Canonicatus, etsi cum animarum cura, non sit prima Capituli dignitas, tunc ea qualitas non necessario requiritur. Etiam pro Penitentiaria ac Theologica hæc qualitas necessaria est. Oportet vero Tridentinum, sess. XXIV, cap. XII, ut saltem dimidia pars Canonicatum ultra omnes dignitates, in Cathedralibus Ecclesiis et Collegiatis insignibus, sit laurea vel licentia ista donata.

habeat Beneficium et postea contraxit matrimonium, illud ipso jure perdit¹.

4. *Legitimis* ortus parentibus; secus nulla electio est. Cum illegitimo tamen Episcopus potest dispensare ad obtinendum beneficium simplex sed ad annum tantum, licet Beneficium sit tenue; et modo pater illud beneficium non jam primus obtinuerit, adeo ut ei succedat filius illegitimus².

5. Ut habeat *ætatem* præscriptam; commune autem est, quod si ætas deficiat etiam quoad unam horam, Beneficii collatio esset nulla. Nempe pro Episcopatu requiruntur 30 anni completi³ (si excipias Gallicanos Episcopos, pro quibus satis est annus 27 inceptus); 25 pro Parœcia⁴; 40 pro Pœnitentiaria; 22 pro dignitate et personatu in Cathedrali⁵; 21 pro Canonatu item in Cathedrali; 14 pro ceteris Beneficiis⁶. Ubi notat Fagnanus, annum inceptum pro completo haberi, nisi aliud exprimat⁷. Pro arctatis tamen, qui nempe ex fundatione ad Beneficium simplex vocantur, modo septennio sint majores, tonsura insigniri possunt, et Beneficium acquirere; quia Tridentinum antiquis hisce foundationibus expresse non derogavit.

6. Ut sit *prima* saltem tonsura insignitus; secus non confertur Clerico⁸. Si vero Beneficium certum Ordinem sacrum requirit, necesse est, ut intra annum a possessione Ordo ille suscipiatur⁹: excipe, nisi actu talem Ordinem exigat; tunc Ordo requiritur ipso tempore quo Beneficium obtinetur. Hic tamen notandum est, quod etiam de laico electio et nominatio fieri aliquando solet, *sub spe nempe futuri Clericatus*.

¹ Cap. II, III, V et VIII, *De Cler. conjug.*

² Cap. *Cum in de elect.*; cap. I, *De filiis Presb.* Tridentinum, sess. XXIV, cap. XV, de R.

³ Cap. VII, *De elect.* — V. Reifensuel, *De electione*.

⁴ Tridentinum, sess. XXIV, c. XII. Item 25 anni requiruntur pro Archidiaconatu, sicubi aliquam exerceat jurisdictionem: quod hodie ferme ubique exolevit. Archidiaconi dicuntur *oculi Episcopi* in jure (Tridentinum, sess. XXIV, c. XII). — V. Ferraris, vº *Archidiaconus*.

⁵ Tridentinum, sess. XXIV, c. XII. — ⁶ Tridentinum, sess. XXIII, c. VI.

⁷ Cap. *Cunctis de elect.* — V. Liguori, *Op. Mor.*, I. IV, n. 112. — Ferraris, *Bibliotheca*, etc., vº *Beneficium*, art. 5.

⁸ Cap. *Ex liberis*, in 6, *de transact.* — ⁹ Tridentinum, sess. XXII, c. IV.

7. Ut *veram intentionem* habeat perseverandi in ecclesiastico statu et Ordinem sacrum suscipiendi, qui ad Beneficium requiritur, nisi occurrat justa causa, quæ aliter suadeat: secus deciperet in re gravi Ecclesiam, cujus intentio est, ut Ordinem statuto tempore suscipiat. Unde graviter peccaret qui sine illa intentione Beneficium Ordinis sacri susciperet: quæ quidem intentio debet esse vera, et determinata; nec probabilius sufficeret intentio posita cum animo dubio vel conditionato, quia non esset absoluta. Ino si Beneficium susceptum esset parochiale, ipso jure, eo privaretur et teneretur ad fructuum restitutionem, nisi, intentione mutata, ante anni finem initietur Sacerdos¹.

8. Ut tandem Beneficio instituendus jam *alio Beneficio non sit provisus*; certum est enim jure Canonico Beneficiorum pluralitatem in uno Clerico absolute prohiberi²: imo ex communi et tenenda sententia secundum se id etiam jure naturæ vetitum est; nam, dicente Tridentino, hæc pluralitas minuit cultum divinum (neque enim unus potest duabus Ecclesiis satis deservire), privat Ecclesiam operariis, et pias fraudat fundatorum intentiones. Diximus tamen *secundum se*, nam id bene potest ex aliquibus circumstantiis honestari: ita si primum Beneficium non sufficiat ad honestam sustentationem, ex eodem Concilio licet conferre aliud simplex, modo utrumque personalem residentiam non requirat. Non tamen potest tertium conferri, si neque secundum satis est, etsi agatur de commendis, ac patronatis laicorum; excipe nisi sermo sit de ecclesiasticis pensionibus, aut de capellaniis laicalibus vel de legatis piis, quæ non sunt vera Beneficia³.

Ceterum beneficia plura incompatibilia possunt uni conferri, accedente Pontificis dispensatione, cujus est judicare de causarum gravitate adeo, ut amplius non sit contra jus naturæ illa Beneficiorum pluralitas.

¹ Ex c. *Commissa*, § 7, *De elect.*, in 6. Si beneficium non habeat adnexum Ordinem sacrum, probabilius est sine dicta intentione illud suscipere non esse, nisi leve; quia nullo jure gravitas probatur: at nullum ex Concilio est præceptum sub gravi imponendum, nisi evidens ratio suadeat. Liguori, *Op. Mor.*, I. VI, n. 113.

² Extr. *Execrab. de præb. et dign.*

³ Tridentinum, sess. XXIV, cap. XVII, de R. Attamen ex sacra C. C. Congre-

b. Si agitur de beneficiis minoribus, et sermo sit de beneficiis curam animarum habentibus, pariter tenendum est sub gravi esse eligendos digniores; tum quia eadem occurrit ratio, cum etiam ad taliter provisos pertineat salus animarum; tum quia absolutum et gravissimum est Tridentini præceptum¹, ut ad hæc beneficia eligantur illi, qui ceteris *magis idonei, et Ecclesie magis utiles* judicabuntur².

c. Si vero agitur de beneficiis minoribus quæ sint sine cura animarum, tunc aliqui probabiliter putant eligentes sive Ecclesiasticos sive laicos non teneri sub culpa eligere digniorem, modo eligant idoneum. Nam cum Beneficia instituta sint saltem primario, non in bonum singulorum, sed communitatis, nullum damnium vel modicum huic inferitur, si illa conferantur dignis, prætermisissis dignioribus. Verum alii communius et probabilius docent etiam ad Beneficia simplicia digniores esse sub gravi eligendos, saltem generatim loquendo; nam ipsa Ecclesie utilitas, ob quam instituta sunt Beneficia, id postulat de se. Secus Clerici parum incumberent ad digniores esse faciendos, et sic valde deficeret Ecclesie bonum. Diximus *saltem generaliter loquendo*; nam docent: 1. non excedere veniale electionem minus digni, si vel dignitatis excessus sit parvus; vel Beneficium sit parvi momenti; vel dignior prævideatur illud Beneficium brevi cessurus. Tunc quod evenit damnium, leve est; 2. ne veniale quidem esse, vel si ex lege foundationis indicetur persona eligenda, modo indigna non sit; vel si id postulet charitas, v. g., ad aliquem ab inopia levandum, ad aliquod speciale Ecclesie bonum curandum aut malum impediendum.

377. Major dignitas non est accipienda absolute, sed respective ad utilitatem Ecclesie atque fidelium, ut aperte tradit Angelicus³: hoc recte deducunt ex Tridentino, quod vult non solum eligendos esse *ceteris magis idoneos*, sed etiam *Ecclesie magis utiles*. Communi autem canonistarum sensu, ceteris paribus dignior censetur: — 1. senior ob

¹ Sess. xxi, c. xviii. — ² Alii dicunt hoc præceptum non urgere, si eligentes sint laici; cum Tridentinum dicat admittendos esse ab his præsentatos, *si idonei sint reperti*. Verum contrarium est omnino tenendum, ratione videlicet publici boni, Liguori, *Op. Mor.*, l. IV, n. 91.

³ 2, 2, q. 63, a. 2.

majorem experientiam; — 2. qui de bonis suis Ecclesiam fundavit in gratitudinis titulum, atque ut ipsorum bonorum major habeatur cura; — 3. qui Sacerdotio donatus est in comparatione illius, qui non habet nisi Diaconatum; cum illico valeat inservire; — 4. originarius respectu extranei; cum præsumatur magis sollicitus erga patriam suam; — 5. graduatus in aliqua scientia respectu non graduati; ut enim supponitur, majori doctrina pollet; — 6. qui præditus est majori sanctitate aut prudentia respectu illius, qui non præeminet nisi sola scientia; sola enim scientia præsumptionem parit; — 7. potens et nobilis, si hæc prærogativæ conducant ad bonum Ecclesie validius procurandum; — 8. pauper respectu divitis, ut et illi providatur; — 9. item qui de Ecclesia benemeritus est et laudabiliter officium suum tenuit, respectu illius qui vix tyrocinium incipit vel munus suum non ita bene gessit, arrogantia forsitan plenus, sed solida bonitate vacuus.

378. Q. 4. *An electio digni ad Beneficium, relicto digniori, sit valida?*

R. Si electio est ad Beneficium sine cura animarum, commune est, eam validam esse; quia lex nulla irritans citari potest¹. Si vero electio sit ad Beneficium cum cura animarum, adhuc ipsa valet, si Beneficium fuerit jurispatronatus laicorum; quia ex Tridentino ab his præsentatus admitti debet, si idoneus repertus². Si tandem Beneficium curatum sit jurispatronatus ecclesiastici vel liberæ collationis, tunc aliqui docent non sine probabilitate nullam esse electionem, tum quia Tridentinum postquam circa hæc Beneficia præscripserit, ut digniores eligerentur, addidit: *Ut provisiones seu institutiones præter supradictas formas factæ, subreptitiæ esse censeantur*; quænam autem forma principalior, quam ut dignior eligatur præ minus digno? tum quia in Bulla S. Pii V anno 1566 declarantur *nullæ* omnes collationes factæ præter formam Tridentini, et conceditur appellatio digniori, qui posthabitus fuit.

Sed hisce non obstantibus, probabilius affirmant Analectus, Croix, Garcias, Holzman, Lugo, Ugolinus, Vasquez, etc., talem electionem valere, nam *formæ* vocabulum, quo utitur Tridentinum, non significat, nisi modum exteriorum præscriptum, ut sunt, v. g., publicatio edicti, necessitas exami-

¹ V. Liguori, *Op. Mor.*, l. IV, n. 102. — ² Sess. xxiv, c. xii, de R.

nis, examinatorum numerus et qualitas et similia. Quod autem aliquis magis vel minus dignus judicetur, hoc pertinet ad internum eligentis iudicium, a quo certe pendere non debet validitas actus¹. *Ad hoc*, ait Angelicus, *quod electio impugnari non possit in foro judiciali, sufficit eligere bonum, nec oportet eligere meliorem; quia sic omnis electio posset habere calumniam: sed quantum ad conscientiam eligentis necesse est eligere meliorem, vel simpliciter vel in comparatione ad bonum commune*².

379. Q. 5. An eligentes minus dignum teneantur aliquid restituere?

R. Tres habemus sententias: 1^a cum Salmanticensibus, Bannez, aliisque docet, teneri sic eligentes ad damni restitutionem faciendam digniori prætermisso et Ecclesiæ, quia damnum utrique redundat; 2^a vult restitutionem fieri debere non quidem prætermisso; sed ipsi Ecclesiæ, quæ quidem jus habet ad digniorem; 3^a vero cum Cano, Croix, Lessio, Lugo, Navarro, Sanchez, etc., tradit neque digniori prætermisso, neque Ecclesiæ restituendum. Non digniori; nam digniores jus strictum non habent ad Beneficia, nisi constet fundatorem habuisse principaliter rationem meritorum; non vero si constet id minus principaliter a fundatore fuisse intentum, uti est in casu nostro³. Non Ecclesiæ; quia hæc non intendit electores ad aliud obligare, quam ad ministros non indignos eligendos.

Excipiunt tamen communiter et multo probabilius cum Croix, Lugo, Sanchez, etc., si electio fiat per concursum; tunc enim dignior acquirit jus in Beneficium ratione pacti, quod inter electorem et concurrentes intercedit, ut sufficienter explicatur in Edicto; eo igitur in casu dignior prætermissus habet jus, ut sibi damnum compensetur. Quanquam hoc non improbabiler negant Navarrus, Sotus et alii; quia Prælati per eam formalem provisionem non intendit se stricto pacto obligare; sed tantum significare obligationem, quam habet ex officio dignioribus con-

¹ Præterea Pius V in dicta Bulla declaravit appellationem interpositam non impedire, quominus electio interim executioni mandetur; ideo electio habenda uti valida, donec iudex appellationis eam revocaverit. Liguori, *Op. Mor.*, l. IV, n. 102.

² 2, 2, q. 65, a. 5.

³ Cum Beneficia instituta censeantur in bonum publicum, ut nempe Ecclesiæ inserviat a bonis ministris, ideo nullum jus strictum et rigorosum ad ea sibi acquirunt nec digni nec digniores. Tres sententiæ valde probabiles sunt; sed probabilior est tertia, quia legitimus possessor ad restitutionem non tenetur, quandiu pro se habeat opinionem vere probabilem.

ferendi Beneficia; saltem non est absolute certum quod interveniat pactum rigorosum justitiæ commutativæ.

380. Quid (quæres) de electo ad Beneficium, si se digniori prælatum cognoscat? Videtur probabilius electum non peccare, si Beneficium acceptet, ut dicunt Sanchez, Salmanticenses, Sotus, etc.; modo non sit indignus. Nam Angelicus tradit, quod ille, qui debet assumere, assumat meliorem ad regimen Ecclesiæ: at pro eo qui assumitur, non requiritur, ut reputet se aliis meliorem; sed sufficit, quod nihil in se inveniat per quod illicitum ei reddatur assumere prælationis officium¹. Tanto magis, quia electus potest prudenter præsumere, quod Episcopus habeat latentem causam excludendi, quem ipse putat digniorem. Adde: secus res semper scrupulis esset referta.

381. Q. 6. Quænam sunt jura Beneficiatorum, et onera?

R. ad 1.: Jura, quæ per Beneficium sibi collatum acquirit Clericus, vel respiciunt ipsum ministerium spirituale et officium Beneficio adnexum; vel respiciunt proventus et reditus temporales. Quare duplicis generis distinguuntur, alia *spiritualia*, alia *temporalia*.

De spiritualibus nihil occurrit; patent ex Beneficii natura ac foundationis tabulis. Jam vero temporalia in eo consistunt, quod Beneficiatus proprium Beneficium administret, et proventus inde percipiat. Huc etiam duo maxime spectant: 1. ut qui Beneficii ecclesiastici possessionem anni spatio retinuit, is inde dimoveri non possit, nisi primum lis petitorio iudicio finita sit: en regula *de annali possessione*; 2. ut qui procul a vitio simoniæ triennii spatio Beneficium ecclesiasticum obtinuit, quovis titulo etiam colorato, is amplius ab ipso dimoveri non possit. En regula *de triennali possessione* a regulis Romanæ Cancellariæ una cum præcedenti constituta².

R. ad 2.: Onera Beneficiatorum comitantur jura, et iccirco in duplici differentia constituuntur: alia sunt spiritualia, alia temporalia. Spiritualia desumi debent ex tabulis foundationis, vel ex lege scripta, aut ex ipsa indole et natura Beneficii: ubi notandum onus divini Officii recitandi aliunde haberi, nempe

¹ 2, 2, q. 65, a. 5. Liguori, *Op. Mor.*, l. IV, n. 110.

² V. Rigantius, *In Reg.* xxxv et xxxvi. — Quæ duæ regulæ valent etiam pro foro interno ex *Clement. de sequest.*, si adsit bona fides cum titulo saltem colorato. V. *De simonia*, t. II, p. 295.

ex Ecclesiæ præcepto : quare semel adepta possessione Beneficii, quocumque tandem nomine illud donetur vel *capellanæ*, vel *canonicatus*, vel *præbendæ*, etc., si ecclesiasticum sit, ex Ecclesiæ lege Beneficiatus tenetur quotidie sub gravi Officii divini pensum persolvere.

Temporalia obligant Beneficiatos præcipue : — 1. ut accepta bona ipsi pro viribus teneantur suo tempore hypothecas renovando, et bona amissa aut perperam distracta, quoad fieri potest, vindicent, atque securius collocent, debita ab episcopo obtenta facultate : quod si locata, videant ne deteriora fiant, ut non raro evenit. Quot beneficia sensim sine sensu depauperantur beneficiatorum incuria et oscitantia; qui tamen in rebus propriis ultro solliciti sunt! Quid, quæso, supremo exactori erunt responsuri parochi ac ceteri beneficiati; cum tamen solemniter ea promiserint tueri et defendere; — 2. ut prædia redigant ad statum semper meliorem, et ædes ad Beneficium spectantes restaurent, ubi sit opus; — 3. ut alta mente repositum teneant non licere sibi opes ex Beneficio congerere, parentum patrimonium augere, in causas profanas sumptus facere. Sed quæ honestam vitæ sustentationem excedunt, ea in usus pios sub gravi convertenda (P).

382. *Quid (quæres) agere debet Beneficiatus ex Synodo Novariensi?* R. Hæc præcipue agere debet Beneficiatus ex Synodo Novariensi : 1. fidei professionem emittere coram Episcopo vel ejus Vicario, licet Beneficium non sit cum cura animarum; 2. omnium bonorum inventarium conficere duplicatum, et a Cancellario foraneo subsignatum; ac illorum unum ad Curiam episcopalem transmitti intra sex menses a possessione sub pœna solidorum argenteorum 25 (*francs* 25). Canonici vero exemplum inventarii in tabulario Capituli custodiendum tradant; 3. intra tres menses saltem ab electione institutionem Beneficii assequi, et illico etiam possessionem; 4. sine Episcopi licentia nullo prætextu vel ex toto vel ex parte ædes Beneficii potest demoliri. Sed debet omnia bona tueri non vendere, non alienare, etc., et hæc de causa juramentum emittere (*pag.* 225 et 395).

COROLLARIUM. — *De Bonis Ecclesiæ non alienandis*¹.

383. Q. 1. *An bona Ecclesiæ alienari possint?*

R. Vetustissima lex est, qua humano commercio eximuntur bona ecclesiastica, ita ut valide alienari non possint præterquam per Romanum Pontificem ex supremo quo gaudet jure in bona Ecclesiæ. Hac in re nos utimur jure, quod a Paulo II sæculo XV sancitum est in sua celebri Extravaganti *Ambitosæ, de rebus Ecclesiæ non alienandis*². Quo jure vetitum est sub nullitate et pœna Ecclesiæ bona tam mobilia, quam immobilia alienare, nisi id juste simul riteque fiat. *Juste* autem fieret, si ea alienentur, v. g., ad redimendos captivos, ad alendos in necessitate pauperes, ad satisfaciendum creditoribus si aliter non possit, ad dotem ecclesiæ meliorem efficiendam, etc. *Rite*, id est cum præscriptis a jure solemnitatibus : ac 1. si bona capituli aut monasterii alienentur, requiritur consensus Canonicorum et monachorum capitulariter datus; 2. si bona mensæ episcopalis, consensus requiritur Episcopi et capituli; 3. si bona ecclesiæ parochialis vel alterius beneficii, consensus Episcopi. Semper autem etiam beneplacitum et consensus requiritur S. Sedis in hisce omnibus alienationibus; item possessoris rei alienandæ. Non tamen patroni ex S. Concilii Congregatione; quamvis Ferrante scribat, ipsum quoque non inutiliter audiri.

Sunt tamen nonnulla, quæ alienantur sine licentia illa : — 1. ea quæ servando servari non possunt ad triennium sine notabili deterioratione, ut fructus, vestes, singularia jumenta, et similia quæ usu consumuntur. Item res, ad cujus conservationem ejus redditus non sufficiunt; — 2. terrulæ et vineolæ non fertiles, et res ceteræ exiguæ seu

¹ V. Liguori, *Op. Mor.*, l. IV, nn. 187 et seqq. — Pavone, *Spicilegio*, ecc., h. tit.

² Quanquam hæc lex antiquissima est, cum fiat illius mentio a Leone M. et H. lario pontificibus sæculo V. Imo in jurejurando quod Episcopi in sua consecratione emittunt, hujus legis observantiam spondent jam ab antiquis temporibus. V. Reifensuel.

parvi valoris (ut sunt ex inducta consuetudine in Novariensi Diœcesi res, quarum valor non superat summam 600 libellarum imperialium seu mediolanensium, pro quibus nempe sufficit Episcopi licentia) : secus totum prædium non posset nisi per partes modicas alienari ; — 3. juxta plures ea bona, quæ a patronis sub hac conditione relicta sunt, ut alienari possint. Item dicunt si casus urgeat, vel si sit facienda remuneratio pro aliquo beneficio Ecclesiæ collato ; — 4. bona, quæ incapaci possidendi, prout sunt Minores observantes et Capuccini, relicta fuerunt ; poterit enim tunc pretium expendi in Ecclesiæ utilitatem¹.

384. Q. 2. *Quid venit nomine bonorum Ecclesiæ, et alienationis?*

R. Nomine *bonorum* si de immobilibus agatur, veniunt immobilia, jura et actiones ad immobilia ; item annui redditus perpetui, et summa pecuniæ donata et destinata ad immobilia emenda. Si de mobilibus, veniunt vasa aurea, argentea, gemmæ, bibliothecæ copiosæ, ornamenta pretiosa et similia excedentia valorem 25 aureorum ex S. C. C. Item greges et armenta totaliter considerata, arborum incisio et sylvarum, si fiat cum deterioratione in summa excedente libellas 600. Imo sunt mobilia quæ etsi pretio non æstimabilia, pretiosa tamen dicuntur et alienari nequeunt ut sunt reliquiæ insignes ex S. C. C. 14 jan. 1702.

Nomine vero *Ecclesiæ* præter ipsa ecclesiastica Beneficia et Ecclesias, veniunt etiam quæ ad Ecclesiæ dotem sunt destinata. Item monasteria, conventus, seminaria, et alia ecclesiastica bona.

Demum nomine *alienationis* veniunt venditio, donatio, permutatio, emphytheusis, ususfructus alteriusve cujuscumque servitutis realis constitutio, pignus, hypotheca, locatio, conductio, omne uno verbo pactum, quo dominium sive di-

¹ F. Croix, Del Bene, Barbosa, Piascius, Felinus, Quaranta et alii qui sic explicant Extr. *Ambitosæ* ; Concilium agantense ; et plura S. C. C. decreta. Et can. *Terrulæ*, c. XII, q. 2. — Fagnanus, in c. *De rebus Eccl.*, etc. — Mamachus, *Del diritto libero della Chiesa di possedere*, t. III. — Bouix, *De jure Regul.*, t. II, p. V. — Ferraris, v^o *Alienatio, Beneplacitum, Bona.*

rectum sive etiam utile transferatur, immutetur, imminuatur, obligetur uti in mutuo, etc.

In contractu autem locati conducti, Canonistarum mens est, illum permitti sine præscriptis solemnitalibus ad triennium, si tamen fructus percipiatur singulis annis. Imo usus invaluit, ut contractus fiat quidem per triennium ; sed hoc elapso, sine nova contractus renovatione, iterum duret ad triennium et sic successive etiam usque ad triennium quartum. Si autem fructus ex bonis locandis non percipiatur, nisi singulo biennio vel triennio ut si agatur de sylvis, etc., tunc permittitur locatio etiam per annos sex in primo casu, et per novem in altero absque ulla permissione ac solemnitate¹. — Ceterum si occurrat contractum iniri, quem Episcopus permittere nequeat, si necessitas sit, ipse in tabulas redigatur, reservato Sedis apostolicæ beneplacito. Sed ne ante hujus expeditionem sequatur traditio realis bonorum : quod vetat gravissime Urbanus VIII Constitutione Humanæ (Q).

385. Q. 3. *Quænam pænæ in alienantes bona Ecclesiæ sine licentia?*

R. Præter nullitatem actus hæc jure statuta sunt, 1° excommunicatio, nemini tamen reservata, incurritur a præsumptibus tam alienare, quam alienata recipere vel illis subscribere ; 2° si Episcopi sint vel Abbates, subjacent interdicto ab Ecclesiæ ingressu : qui si per sex immediate sequentes menses absolvi distulerint, suspensi evadunt a Beneficii vel dignitatis administratione ; 3° si vero fuerint Prælati inferiores vel Ecclesiarum Rectores, ipso jure amittunt Beneficium et dignitatem, cujus bona alienarunt².

Regulares prohibentur Ecclesiarum suarum bona alienare absque S. C. C. facultate : secus privantur officiis suis, et ad ea inhabiles fiunt, vocemque activam et passivam amittunt ex *Decretali* Urbani VIII.

¹ Cit. *Extravag. V. Covaruvias, Pignatelli et Reifensuel*. Notandum, Benedictum X V Const. *Universalis Ecclesiæ*, 29 aug. 1744, sub nullitate actus, excommunicationis pænæ ac aliis statutis in alienantes, prohibuisse vendere universos fructus Beneficii ad vitam aut ad longum tempus, recipiendo una vel pluribus solutionibus certam pecuniæ quantitatem.

² Cit. *Extrav.*

386. Quid (quæres) *Synodus Novariensis de bonorum Ecclesie alienatione*? R. Vel agitur de locatione bonorum, vel de arborum cæsiõne. Quoad *locationem bonorum* hæc statuta sunt per Synodum Novariensem: 1. ne Beneficiorum bona locentur patronis; aut iis, quorum cessione Beneficia obtinentur; aut consanguineis promixioribus, nisi cognita utilitate ab Episcopo. Quod etiam in pecunia collocanda vel investienda observandum; 2. ne bona illa locentur vicinis. Quod si ex causa Episcopus id fieri permittat, instrumento locationis accurata inseratur confinium descriptio; 3. ne fiant locationes in successorum præjudicium, anticipatis nempe pecuniæ solutionibus, quas jam invalidas declaravit Tridentinum Concilium¹.

Quoad *arborum cæsiõnem* declaravit Synodus, nefas esse arbores cædere aut evellere quocumque prætextu (excepta sylva cædua), sine facultate, quæ non datur, nisi alicujus perili ope causa cognita ac probata sit². Erit autem tunc nova instituenda plantatio. Qui secus egerint, nisi agatur de arboribus demortuis, dupli pœnam subibunt, præter cetera resarcienda. Quod si plantæ demortuæ aut vi tempestatis ventorumque impetu dejectæ jaceant, tunc in Beneficiorum utilitatem pretium est convertendum, nova item plantatione peracta (pag. 225).

CAPUT QUARTUM

DE MODIS BENEFICII AMITTENDI

387. Q. 1. *Quot modis Beneficia amittuntur?*

R. Beneficia amittuntur tribus modis, nempe juris potestate, sententia judicis, et facta ipsius Beneficiati.

1. *Juris potestate* amittitur Beneficium: si Beneficiatus moriatur, quia ad hæredes transire non potest; si Religionem profiteatur; si uxorem ducat; si assequatur Beneficium novum cum primo incompatible³.

¹ Sess. xxv. c. xi. de R.

² Quæ quidem non tantum a potestate Ecclesiastica, sed ab ipsa civili auctoritate obtinenda est et quidem sub gravi pœna, in Regno Pedmontano. Ubi notamus: Beneficiatus qui in magna quantitate, sine debita licentia, cædit arbores frugiferas sui beneficii, incurrit in excommunicationem; quia istæ arbores solo cedunt, et judicantur pars fundi.

³ Cap. *Si quis Clericor.* 1; cap. *Beneficium* iv de *Regularib.*, in 6; cap. *Multa* xxviii de *præb.*; et Tridentinum, sess. vii. c. iv. de R.

2. *Sententia judicis*, vel condemnatoria, vel tantum admissi criminis declaratoria. *Condemnatoria*, si agatur de homicidio simplici, sacrilegio, adulterio, perjurio, induratione in excommunicatione ultra annum, concubinato post tertiam monitionem, defectu residentiæ, etc., ob quæ Beneficium vacat tantum post sententiam. *Declaratoria*, si agatur de simonia reali in Beneficiis et confidenciali, de hæresi, sodomia, violenta ingressione in Beneficii possessionem. Item si electus aut præsentatus ante confirmationem vel institutionem per se vel per alium in Beneficium se ingerat; si electus intra mensem a tempore electionis ei præsentatæ aut a tempore illi præstituto, non consenserit electioni; vel si intra tres menses post præstitum consensum, non petierit confirmari. Item alienatione bonorum Beneficii sine debitis solemnitatibus. Propter omnia hæc post judicis declarationem illico Beneficium vacat¹.

3. *Facto ipsius Beneficiati*, uti si iste renuntiet simpliciter, absque ulla conditione, et dicitur *renuntiatio*; vel renuntiet sub conditione, quod alteri Beneficium conferatur, et dicitur *resignatio in favorem*; vel renuntiet ea lege, ut ipse resignando suum Beneficium a resignatario aliud Beneficium accipiat, et dicitur *permutatio*.

388. Q. 2. *Quid Beneficii renuntiatio, et quid ad eam requiritur?*

R. Beneficii renuntiatio est: *Spontanea proprii Beneficii dimissio facta coram legitimo Superiore eam acceptante*: legitimus autem Superior est ipse legitimus Beneficiorum collator. Renuntiatio vel est tacita vel expressa: « La première, c'est lorsqu'on montre par un fait qu'on a renoncé implicitement au bénéfice, comme dans le cas d'un bénéficiaire incompatible (id est statim ac possessione secundi vacat primum Beneficium), ou lorsque le bénéficiaire contracte mariage, fait profession religieuse, ou quitte l'état clérical pour embrasser celui de la milice et fait publiquement le métier

¹ Vid. Pius V, Constit. *Horrendum*; Extrav. *Ambitiosæ*; cap. *Eam qui xviii de præbend.*; cap. *Avaritiæ cæcitas* v de *elect.*, in 6; cap. *Quam sit*, § *Electus de elect.*, in 6; et § *Ceterum* 6 de *elect.*, in 6. — Ferraris. vii *Resignatio. Vacatio*.